

Ko dâhttra peäss da tie'gğ ri'jttje kääzzkõõzzid, tuejjeep AA'ŠŠID VUÕI'ĠĠEST.

Ooccâp õõutâst tän peei'v vaiggâdvuõdi sâjja pue'ttiâäi'j vuei'ttemvuõdid.

Ooumaž âlgg vuäžžad suu taarbšem vie'kk nu'tt já'ttlânji ko vuei'tlvaž. Haa'leep ainsmâ'tted tøn, što ââ'n da pue'ttiâäi'j peäss njue'bžžlõs da ooumažnallšem hoiddu di oummui taarbšem jee'res kääzzkõõzzid.

Ko Lää'ddjânnam narod puärasm, pue'ttiâäi'j taarbšet jäänab sosiaal- da tiõrvâsvuõttkääzzkõõzzid. Tâ'lk tuejjeel aa'ššid pue'rben ko ouddâl vuäžžap tie'gğid da siltteei tuâjjlažkââ'dd ri'jttjed.

Ko vä'lddep sme'llkânji odđ tâimmamnaa'lid ââ'nma, ko ra'vvjep vuâđdkääzzkõõzzid da ouddkiõ'tte cõggmõõžž di ko äü'kkeep teknologia pâi ko tõt lij jeärmmâi, pâ'sttep raajjâd pue'rab kääzzkõõzzid oummuid seämmast tääl raamin tuõ'll'jee'l.

Jâ'ttlânji šiõgg hoiddu

Kääzzkõõzzid âlgg plaaneed va'sttees oummui – ij vaaldâšm – taarbid. Kokoomus haa'lad, što juõ'kk pue'rrvââjjamvuu'dest vää'ldet ââ'nma oummu jiiijâs dâhttar -maall. Põõšši hâiddkõskkvuõtt pue'rad nu'tt hââid puâđõõzzid ko še hââid juätkkjemvuõđ.

Haa'leep, što sosiaal-, tiõrvâsvuõtt- da peälštemkääzzkõõzzin äü'kkeep põrggsid, põõrgâsnii'kkid da õhttõõzzid pâi ko tõt lij jeärmmâi. Haa'leep veeideed kääzzkõs-setee'li âânmmõõžž da čõõđ viikkâd odđ kela-ko'rvveem-maall.

Haa'leep vä'ldded soti-kõõskõõzzi ougglõsvuâsttavâlddmõõžžid ââ'nma pukin pue'rrvââjjamvuu'din di lââ'zted joo'tti da põ'rte puhttum kääzzkõõzzid. Kääzzkõõzzid âlgg še piâssâd, jõs ij haa'led le'be pââ'st ââ'nned digitaal'laž kääzzkõõzzid. Haa'leep veeideed soti-kõõskõõzzi äävaiâârramaai'jid.

Spesiaalpuõccihââid räâidai vuâ'neem diõtt puõccja âlgg mušttled räiddvue'jj jee'res puõccipõõrtin, da jõs puõcci haa'lad, suu âlgg ohjjeed vuâ'nkab räâid puõccipõ'rte.

Kääzzkõõzz vue'llgaž kõõdsin jee'res jie'llempoõdin

Päärnai da piârrii kääzzkõõzzid âlgg oou'deed nooree'l pärnai da piârrii sosiaalkääzzkõõzzid piârkkõõskõõzzid. Pue'rrvââjjamvuu'din âlgg lee'd ââ'nmmest ceâl pärnai da nuõri terapiatâ'kkõõzz kääzzkõõsuaalljstõk.

Äâ'kkoummuid lij vie'lt'tem ainsmâ'tted šiõgg hââid, ko'st teâuddje jiõččmie'rreemvuõiggâdvuõtt, vuâssadvuõtt da vaaktemvuei'ttemvuõđ kääzzkõõzzid. Ruâtthoi'ddjee'ji tää'rkes tuâj da vuäittmõõžž âlgg tuârjjeed. Kääzzkõõsjaalstummuš âlgg va'sttees individuaal'laž kääzzkõõsta'rbbe jeä'rben teknolooglaž čâuddmõõžživui'm, va'lljeemvää'ld lââ'zstummuš, ä'sšnektarbi kaart'tummuš da kääzzkõõsohjjummuš.

Sosiaalkääzzkõõzz â'lğge lee'd toi'mmjeei. Kriisvuõ'jjin veä'kk âlgg pue'tted tâ'lles. Ta'rjeet sosiaalkääzzkõõzzin jäänab ooumažkontaakt di tuârj. Pue'rrvââjjamvuu'din âlgg lee'd ta'rjeemnalla vue'llgaž kõõdâz veä'kk addiktioin, mâ'te peä'nec- da teä'gğspeällvaiggâdvuõđin kiõrddi oummuid. Azlmâ'ttem oummui da jeä'rben ku'kesäiggsaž azlmâ'ttem oummui sââ'j âlgg pue'reed. Haa'leep kâssjõõttâd õõldâskõskkvuõttviõkkvâldda ravvsubun ko ouddâl.

Öll tää'ss da vaaiktemvuõtt kääzzkõõzzid. Pue'rmõs tuejjeem tää'zz tääim, teätt da teknologia äu'kķen

Uvddum hâidd âlgg lee'd vaikkteei. Hâiddpää'ljes âlgg lee'd njue'bžžel akutt vie'kķ taarb räa'jest säursmâttmõõžž räija. Pue'rrvââjjamvuu'd lie ouu'dääm pirr Lää'ddjânnam odđ naa'lid ta'rjjeed pue'rab kääzzkõõzzid. Haa'leep ainsmâ'tted tõn, što pue'rmõs tuejjeem tää'zz tääim puä'tte ââ'nma juõ'kķ â'rnn Lää'ddjânnmest.

Odđ teknologiaivui'm da teäđ õhttumšin vueil'tet lââ'zzted jie'llemii'jjid, pue'reed hâaid tää'zz, kie'ppeed tuâjjlažkâ'â'dd tuâjjmeä'r di ouu'deed pue'rrvââjjamõõžž da tiõrvâsvuõđ. Kokoomus haa'lad vä'ldded mie'rrtie'dee'l digitalisaatiolääu'k. Pue'rrvââjjamvuu'd â'lğge še ouu'deed õhttsažtuâj koo'ddid pue'rrvââjjamõõžž da tiõrvâsvuõđ pue'reem diõtt.

Kokoomus haa'lad ainsmâ'tted, što tiõrvâsvuõttšue'rj tu'tkķummuš da odđ teknologiai potentiaal vää'ldet tiuddmeärrsânji ââ'nma. Pue'rrvââjjamvuu'd â'lğge ainsmâ'tted, što privatt toi'mmjeei lie še mie'ldd tu'tkķeemtoi'mmjummšest.

Tâ'lk pue'rrvââjjai tuâjjlažkâ'dd vuäitt tuõ'll'jed pue'rrvââjjamõõžž

Sosiaal-, tiõrvâsvuõtt- da peälštemkääzzkõõzzi tuâjjlažkâ'dd âlgg vââjjad puârast. Tuejjummuž naa'lid âlgg oodeed nâkmen, što silttei lie tuâjai peä'lnn nokk.

Pue'rrvââjjamvuu'din fe'rttai sa'tssjed šiõgg jââ'dtummša, taimmamnaa'li ouu'dummša, äjšmõ'tti karriäâ'rpälggšid, vueil'ttemvuõ'tte vaaikted jiiijâs tuõjju, ämmtallaš tuärjjo'sse di pä'lķkriâžldõõgg äjšmâ'ttemvuõ'tte.

Tuâjjlažkâdda â'lğge lee'd vueil'ttemvuõđ ri'jtteei lââ'ss- da tiuddeemškooultõ'sse. Rekrytââ'stet še âlggjânnmin sosiaal- da tiõrvâsvuõttšue'rji škooultum tuâjjlaid da ainsmââ'ttet, što see'st lij ri'jtteei kiõlltäidd di reâuggamnaa'li vaaldšummuš.

Ra'vves peälštemkääzzkõõzz da vuõsshâidd

Peälštemkääzzkõõzzid da vuõsshâaid kääzzkõõzzid âlgg puu't'ted õll täss'saž naa'lin da õõutmeâldli'žžen juõ'kķ â'rnn Lää'ddjânnmest. Vuõsshâaid rool fe'rttai ouu'deed sosiaal- da tiõrvâsvuõttkääzzkõõzzi di peälštemkääzzkõõzzi põõšši vueil'ttemvuõ'tte. Peälštee'jid âlgg škooulted nokk da peälštemškooultõõžž ouu'deed. Suâppmõšcackkeemkoo'ddi taimmamvuäittmõõžžid âlgg ouu'deed. Peei'vtet še pue'rrvââjjamvuu'di va'rrjõõttâmplaanid ääi'jtäss'si'žžen.

Ķeäll'jeei tääll lij pue'rrvââjjamõõžž vuäđđ

Pue'rrvââjjamvuu'di teäggtoš puätt riikkâst. Ee'jj 2025 pue'rrvââjjamvuu'di teäggtoš lij 26,2 miljarddâd, âlddsin kuälmõs riikk budjee'ttest. Teäggtoš puätt lâssned pue'ttiäâi'j jâ'ttlânji. Kääzzkõõzzid ij vueil't kuuitâg teäggted meä'rte'meld veälgas nu'tt, što teäggtoõžž lâssnemtaaut fe'rttai meälgted. Mäddkâ'ddpiiđin jeät čââudče pue'rrvââjjamvuu'di teäggtoõžž vaiggâdvuõđid, leâša tõt pââ'je'či piiđtää'zz õll'jubun ko ouddâl.

Täälâst ââ'net huõl nu'tt, što tie'ğğid jeät õnnu seei'nid da ķidlmi âânnmõõžž viõuseet. Juâggasmeâldlaž viõkkšõsvuõđ vueil'tet pue'reed äu'kķee'l õhttõk-kolai la'skķummuž. Ku'ķes äi'ğğkõõsk koolaid tuõ'llstõõlât ouddkiõ'tte cõggmõ'sše sa'tssjee'l. Vuä'nkõs äi'ğğkõõskâst fe'rttai

vä'ldded ää'nma odđ tåimmam-maallid di lââ'zzted määngpuu't'teeivuõđ. Ainsmäâ'ttet, što uu'ccab pōrggsin da õhttõõzzin lij še tuõđmeâldlaž vœi'ttemvuõtt vuässõõttâđ ķeâšttjâttmõõžžid.